

Prehľad základných ruských gramatických javov

Renata Adamcová

Klett

© Mgr. Renata Adamcová
© Klett nakladatelství, s. r. o., Praha 2016

Klett nakladatelství s. r. o.

Průmyslová 11, 102 00 Praha 10
info@klett.cz, www.klett.cz

Jazyková revízia: Anatoly Orlov

Slovenská verzia: Mgr. Renata Adamcová

Zodpovedná redaktorka: Mgr. Radmila Vyskočilová

Layout a sadzba: Reklamare, s.r.o., Soběslavská 66, 130 00 Praha 3

Vytlačil: TNM Print, s. r. o., Nové Město 14, 503 51 Chlumeck nad Cidlinou

1. vydanie

ISBN 978-80-7397-229-5

R425

Prehľad základných ruských gramatických javov

Renata Adamcová

Milí priatelia,

dostáva sa vám do rúk stručná príručka
základných gramatických javov ruského jazyka,
ktorý ako začiatovníci študujete.

Táto časť príručky si kladie za cieľ
zoznámiť vás so základnými gramatickými javmi,
rovnako ako ich jednoducho vysvetliť.

Ďalšie časti príručky budú venované čoraz
zložitejším gramatickým štruktúram v súvislosti s tým,
ako pri svojom štúdiu budete postupovať.

Prajem vám veľa úspechov.

Autorka

OBSAH

ČASOVANIE SLOVIES

1. SLOVESÁ	strana 5
1.1 Čo je dobré vedieť o slovesách	
1.2 Ako slovesá časujeme čiže slovesá v prítomnom čase	
1.3 Ako vyjadrujeme zápor	
1.4 Vyjadrujeme, čo sa udialo - minulý čas slovies	
1.5 Chceme vyjadriť, čo sa stane - budúci čas slovies	
1.6 Slovesný vid	
1.7 Slovesá a ich časovanie, ktoré sú vhodné na zapamätanie	
1.8 Niektoré väzby vhodné na zapamätanie	

MENNÉ SKLOŇOVANIE

2. PODSTATNÉ MENÁ	strana 9
2.1 Čo by sme mali vedieť o ruských podstatných menách	
2.2 Ako podstatné mená v ruštine skloňujeme	
2.3 Koncovky vybraných pádov	
3. ČÍSLOVKY	strana 11
3.1 Ako klasifikujeme číslovky	
4. ZÁMENÁ	strana 13
4.1 Ktoré zámená poznáme?	
4.2 Vázby vhodné na zapamätanie	
5. PRÍDAVNÉ MÉNÁ	strana 15
5.1 Prídavné mená tvrdého zakončenia	

1. SLOVESÁ

1.1 Čo je dobré vedieť o slovesách

O ruských slovesách je dobré vedieť nasledujúce:

1. Infinitív čiže neurčitok

Ruské slovesá majú v infinitíve tieto koncovky:

koncovka	príklady
-ть	быть, говорить, жить
-ти́	идти́, нести́
-чь	мочь, помочь
-ться (sloveso zvrátne)	интересоваться, кататься

ПОЗОР! U sloviess zvratných sa častica -ся/-сь píše vždy dovedna.

Porovnajte:

po slovensky	po rusky
zaujímať sa	интересоваться
dopisovať si	переписываться

2. Osoby, číslo a gramatický čas

jednotné číslo	množné číslo
я	мы
ты	вы
он, она́, оно́	они́

Ruské slovesá môžeme (rovnako ako v slovenčine) vyjadriť v prítomnom, minulom a budúcom čase.

3. Prízvuk slovies v prítomnom čase

Slovesá v prítomnom čase môžu mať tieto základné typy prízvuku:

Stály prízvuk < na koncovke / na kmeni > v priebehu časovania svoju pozíciu nemení

Pohyblivý prízvuk – prízvuk v priebehu časovania mení svoju pozíciu (pozri tabuľku)

Príklady:

Prízvuk **stály** (po koncovke)

sloveso – časovanie	schéma prízvuku
говори́ть	
я говорю́	
ты говори́шь	
он говори́т	
мы говори́м	
вы говори́те	
они́ говори́т	

Prízvuk **pohyblivý**

sloveso – časovanie	schéma prízvuku
писа́ть	
я пишу́	
ты пи́шешь	
он пи́шет	
мы пи́шем	
вы пи́шете	
они́ пи́шут	

Ďalšie **пρίklady** slovies s pohyblivým prízvukom: иска́ть, люби́ть, ходи́ть, купи́ть, мочь, смотре́ть.

1.2 Ako slovesá časujeme čiže slovesá v prítomnom čase

Ruské slovesá v prítomnom čase radíme do dvoch skupín:

- slovesá **I. časovania**
- slovesá **II. časovania**

Slovesá zvratné majú na konci **–ся/–сь** (pozri vyššie).

Všimnite si, že slovesá 1. časovania majú v 3. osobe množného čísla koncovku

–ут/–ют, slovesá II. časovanie majú koncovku **–ат/–ят**, niekedy sú tieto koncovky prízvučné.

I. časovanie	II. časovanie	sloveso zvratné
чита́ть	смотре́ть	интересова́ться
я чита́ю	я смотре́ю	я интересу́юсь
ты чита́ешь	ты смотре́ишь	ты интересу́ешься
он чита́ет	он смотре́ит	он интересу́ется
мы чита́ем	мы смотре́им	мы интересу́емся
вы чита́ете	вы смотре́ите	вы интересу́етесь
они́ чита́ют	они́ смотре́ят	они́ интересу́ются

1.3 Ako vyjadrujeme zápor

Záporný tvar slovies v prítomnom, minulom i budúcom čase vyjadrujeme pomocou zápornky **не**, ktorú píšeme vždy osobitne.

Пρίklady:

- Я **не** знаю, кто он.
- Он **не** интересу́ется спо́ртом.
- Они́ **не** смотре́ют телеви́зор.

1.4 Vyjadrujeme, čo sa udialo – minulý čas slovies

Minulý čas slovies vyjadrujeme pomocou koncovky **-л, -ла, -ло, -ли**. Zvratné slovesá majú v minulom čase koncovku **-лся, -лась, -лось, -лись**.

Примеры:

- писать – писал – писала – писало – писали
- делать – делал – делала – делало – делали
- читать – читал – читала – читало – читали
- заниматься – занимался – занималась – занимались – занимались

1.5 Chceme vyjadriť, čo sa stane – budúci čas slovies

Budúci čas slovies vyjadrujeme:

- pomocou tvaru prítomného času slovesa – napríklad пойд́у (pôjdem), напи́шу (napíšem)
- pomocou tvaru slovesa **быть + neurčitok (infinitív) príslušného slovesa**

Časovanie slovesa **быть**

jednotné číslo	množné číslo
я б́уду	мы б́удем
ты б́уде́шь	вы б́уде́те
он б́уде́т	они́ б́уду́т

Примеры:

- Я б́уду чита́ть.
- Они́ б́уду́т занима́ться.

1.6 Slovesný vid

V ruštine rozoznávame dva slovesné vidy – dokonavý a nedokonavý. Slovesá nedokonavé väčšinou nemajú žiadnu predponu, slovesá dokonavé sú často tvorené pripojením predpony alebo prípony.

Примеры:

nedokonavé	dokonavé
чита́ть	про́чита́ть
гово́рить	по́гово́рить
дава́ть	да́ть
звони́ть	позвони́ть
открыва́ть	откры́ть

1.7 Slovesá a ich časovanie, ktoré sú vhodné na zapamätanie

Zapamätajte si nasledujúce slovesá a ich časovanie:

купить	пойти	поехать
я куплю	я пойду	я поеду
ты купишь	ты пойдёшь	ты поедёшь
он купит	он пойдёт	он поедет
мы купим	мы пойдём	мы поедём
вы купите	вы пойдёте	вы поедёте
они купят	они пойдут	они поедут

1.8 Niektoré väzby vhodné na zapamätanie

Zapamätajte si nasledujúce väzby. Niektoré väzby sú v porovnaní s jazykom slovenským odlišné.

po rusky	po slovensky
говорить на ..... языке (русском языке)	hovorit' ..... jazykom (hovorit' po rusky)
интересоваться чем (спортом, физикой)	zaujímať sa o čo (šport, fyziku)
кататься на чём (велосипеде, коньках)	jazdiť na čom (bicykli, korčuľiach)
играть в (футбол, баскетбол)	hrať čo (futbal, basketbal)
играть на (гитаре, флейте)	hrať na (gitare, flaute)
ехать на (автобусе, метро)	ísť (cestovať) čím (autobusom, metrom)
ехать к (бабушке, тете)	ísť ku komu (starej mame, tete)
ехать в (лагерь, Братиславу)	ísť na/do (tábor, Bratislavu)
ехать на (море, дачу)	ísť (cestovať) k/na (moru, chatu)
подарить кому что (маме книгу)	darovať komu čo (mamičke knihu)

2. PODSTATNÉ MENÁ

2.1 Čo by sme mali vedieť o ruských podstatných menách

Podstatné mená sa v ruskom jazyku vyskytujú (rovnako ako v slovenčine) **v mužskom, ženskom a strednom rode.**

Koncovky ruských podstatných mien podľa rodov – základná orientácia:

podstatné meno	rod	koncovka
футбóл	mužský	spoluhláska
автомобíль	mužský	spoluhláska + mäkký znak
кнiгa	ženský	-а
ручка	ženský	-а
яблoня	ženský	-я
мóре	stredný	-е
здáние	stredný	-ие
мéсто	stredný	-о

POZOR! Niektoré podstatné mená v ruštine nezodpovedajú svojim rodom podstatným menám v slovenčine.

Príklady:

po rusky	rod	po slovensky	rod
рис	mužský	ryža	ženský
лук	mužský	cibuľa	ženský
университét	mužský	univerzita	ženský
тетрáдь	ženský	zošit	mužský
футбóлка	ženský	tričko	stredný
кошелёк	mužský	peňaženka	ženský

Podstatné mená v ruštine delíme na:

- **životné** (мáма, пáпа, Ивáн, муж)
- **neživotné** (мáсло, мoлoкó, гóрод)

Životné podstatné mená stredného rodu sa takmer nevyskytujú!

Ruské podstatné mená používame v **jednotnom** a **množnom** čísle, napríklad: бáбушкa – бáбушки, кнiгa – кнiги, зaвóд – зaвóды.

Niektoré podstatné mená, najmä podstatné mená stredného rodu, neskloňujeme, napríklad **какáо**, **метрó**, **рáдио**. Hovoríme im **nesklonné** podstatné mená.

2.2 Ako podstatné mená v ruštine skloňujeme

Podstatné mená v ruštine môžeme skloňovať v rovnakých pádoch, ako podstatné mená v slovenčine.

2.3 Koncovky vybraných pádov

otázka	predložka	tvar	pád
Откуда?	из	MR: клáсса, дóма, магазíна ŽR: шкóлы, Амéрики, Прáги, Росси́и	2. p. j. č.
Комý?	–	MR: отцý, дрýгу, брату ŽR: сестрé, мамé, ба́бушке	3. p. j. č.
Где?	в	MR: клáссе, магазíне ŽR: шкóле, Пóльше, Прáге, Росси́и	6. p. j. č.

Pozn. Princípy skloňovania podstatných mien v ruštine si vysvetlíme v ďalšej časti našej príručky.

3. ČÍSLOVKY

3.1 Ako klasifikujeme číslovky

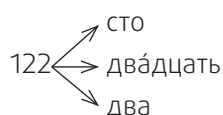
Číslovky v ruštině klasifikujeme takto:

- **jednoduché** (два, три, семь)
- **řadové** (первый, четвёртый)

nebo:

- **jednoduché** (пять, десять, восемь)
- **zložené** (сто двадцать пять)

Ako čítame číslovky zložené:

1	один, одна, одно
2	два, две
3	три
4	четыре
5	пять
6	шесть
7	семь
8	восемь
9	девять
10	десять
11	одиннадцать
12	двенадцать
13	тринадцать
14	четырнадцать
15	пятнадцать
16	шестнадцать
17	семнадцать
18	восемнадцать
19	девятнадцать
20	двадцать

21	двадцать один
25	двадцать пять
30	тридцать
40	сорок
50	пятьдесят
60	шестьдесят
70	семьдесят
80	восемьдесят
90	девяносто
100	сто
130	сто тридцать
200	две́сти
300	триста
400	четы́реста
500	пятьсо́т
600	шестьсо́т
700	семьсо́т
800	восемьсо́т
900	девятьсо́т
1000	ты́сяча

POZOR! Po číslovkách **2, 3, 4** a ich kombináciách (okrem čísloviek 12, 13, 14) používame **2. pád jednotného čísla**. Po číslovke **5 a vyššie** používame **2. pád množného čísla**.

číslovka	podst. meno	tvar
2, 3, 4	магазин	магазі́на
22, 23, 24	уче́ник	уче́ника
32, 33, 34	портфе́ль	портфе́ля
62, 63, 64	кро́на	кро́ны
75, 76, ...	ру́бль	ру́блей

Všimnite si: 2 брата, 3 друга, 22 рубля, 25 студентов, 100 рублей, ...

Radové číslovky majú tieto koncovky:

mužský rod	ženský rod	stredný rod
-ый/-ой	-ая/-я	-ое/-е

Zvláštnu koncovku má radová číslovka **третий** – pozri tabuľku.

číslovka	mužský rod	ženský rod	stredný rod
1	пе́рвый	пе́рвая	пе́рвое
2	второ́й	второ́я	второ́е
3	тре́тий	тре́тья	тре́тье
4	четве́ртый	четве́ртая	четве́ртое
5	пя́тый	пя́тая	пя́тое

4. ZÁMENÁ

4.1 Ktoré zámená poznáme?

- **osobné** – odpovedajú na otázku **КТО?/ЧО** + ďalšie pádové otázky?
- **privlastňovacie** – odpovedajú na otázku **ЧІ/ЧІА/ЧІЕ**?
- **ukazovacie** – odpovedajú slovenským výrazom **ten, tá, to, tí**

zájmeno	2. р. (без)	3. р. (комý)	4. р. (ви́жу)	6. р. (о/обо)	7. р. (с/со)
я	меня́	мне	меня́	мне́	мно́й
ты	тебя́	тебе́	тебя́	тебе́	тобо́й
он/оно́	него́/него́	ему́/ему́	его́/его́	не́м/не́м	ни́м/ни́м
она́	неё	ей	её	не́й	не́й
мы	нас	нам	нас	нас	на́ми
вы	вас	вам	вас	вас	ва́ми
они́	них	им	их	них	ни́ми

kdo?	čí?
я	мой
ты	твой
он/оно́	его́
она́	её
мы	наш
вы	ваш
они́	их

ten	tá	to	tí
этот	эта	это	эти

4.2 Vázby vhodné na zapamätanie

po rusky	po slovensky
Меня́/Тебя́/Его́/Её/Их зову́т	Volám/Voláš/Volá/Volajú sa
У меня́/тебя́/него́/неё/них есть	Mám/Máš/Má/Majú
У меня́/тебя́/него́/неё/них нет (+2. р.)	Nemám/Nemáš/Nemá/Nemajú
Мне/Тебе́/Ему́/Ей/Им нра́вится	Páči sa mi/ti/mu/jej/im
Мне/Тебе́/Ему́/Ей/Им на́до/ну́жно	Potrebujem/Potrebuješ/Potrebuje/Potrebulú

5. PRÍDAVNÉ MENÁ

5.1 Prídavné mená tvrdého zakončenia

Prídavné mená odpovedajú na otázku КАКО́Й?/КАКА́Я/КАКО́Е?/КАКИ́Е? – АКЫ́?/АКА́?/АКЕ́?/АКИ́?

Prídavné mená tvrdého zakončenia majú tieto koncovky:

mužský rod	ženský rod	stredný rod	množné číslo
-ый/-ой	-ая/-ая	-ое/-ое	-ые/-ие

- тяжёлый, тяжёлая, тяжёлое, тяжёлые
- трудный, трудная, трудное, трудные
- дорогóй, дорогáя, дорогóе, дорогíе
- сладкий, сладкая, сладкое, сладкие

POZOR! Prídavné mená s kmeňom na -г, -к, -х nikdy nemôžu mať koncovku -ый!

Ďalšie **príklady**: корóткий, рýсский, ма́ленький, стрóгий, тíхий

Klett

ISBN 978-80-7397-229-5

9 788073 972295 >

R425